

4, Kolonialismus, postkolonialismus a dekolonizace

SANb2008/SANb2016 Politická a ekonomická antropologie

Úterý 10:00-11:40, U35

Kateřina Čanigová

- 1, Které země byly kolonizátory, jaké země kolonizovaly?
- 2, Jaké plodiny byly součástí koloniálního obchodu?
- 3, Jaké propojení může být mezi jídlem a kolonizací? Najděte jich alespoň 5
- 4, Jaké dle vás byly argumenty kolonizátorů pro existenci kolonií?
- 5, Jak souvisí kapitalismus s otroctvím? Vycházejte z Mintze
- 6, Je česká antropologie dekolonizovaná, proč ano, proč ne? Vycházejte z textu od Hrešanové.

1, Které země byly kolonizátory, jaké země kolonizovaly?

- <https://learninglink.oup.com/access/content/schaller-3e-dashboard-resources/interactive-map-chapter-19-world-colonial-empires-1900>
- <https://www.openculture.com/2018/05/watch-rise-fall-british-empire-animated-time-lapse-map-519-b-c-2014-d.html>

Dekolonizace

- <https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/b0be5e09-41b9-4301-ad6e-525109f103ea/d30c2a78-ab40-4633-843f-77972bf57364/Resources>

2, Jaké plodiny byly součástí koloniálního obchodu?

Karibik - koření, káva, čokoláda, kakao, rum, dřívě barvy a škrobové potraviny i ovoce nejvíc ale cukr

Indie- čaj

Zboží – zbraně, sklo, textilie

Tabák

Jak to, že je cukr tak populární?

ve VB mez lety 1650-1900 - součástí jídelníčku každé pracující rodiny

“Nemůžeme jednoduše předpokládat, že každý má nekonečné touhy po sladkosti, stejně jako nemůžeme předpokládat totéž o touze po bohatství či moci.”

od r. 1650 konzumace cukru a rozvoj Západu vzájemně propojeno

3, Jaké propojení může být mezi jídlem a kolonizací? Najděte jich alespoň 5

- <https://www.youtube.com/watch?v=S1bJoV3vKNY>

- 1, nahrazení původní stravy, evropskou stravou
- 2, masivní pěstování vyvážených plodin, tyto plodiny nejsou přirozené pro oblast, ta je jen zneužita k pěstování
- 3, vývoz a ukradení jídla a plodin z kolonie, v česku se prodávají v tzv. koloniálech
- 4, kulturní apropriace evropskými zeměmi a evropany
- 5, zákaz původní stravy jako násilí a omezování původních obyvatel - vyvražďování bizonů, zákazy vlastnění zdrojů potravy
- 6, dovoz druhů které zabily nebo vymýtily původní druhy

4, Jaké dle vás byly argumenty kolonizátorů pro existenci kolonií?

- do nových kolonií **byli přesunuti evropané, kteří nebyli pohodlní** - kriminálníci, dlužníci, odpůrci režimu, revolucionáři - systém zbavení “nechtěných/nedůvěryhodných” - > byli zde i uneseni a stali se “Barbadosany” po vykonané práci měli dostat své území v koloniích - tento systém využívala jak Francie tak Anglie
- ale to na práci nestačilo, využívali i zotročené domorodé američany kteří pracovali společně s nasmlouvanými evropany, kupují více a více pozemků, **proudí zde více nizozemského kapitálu**, malé farmy se zvětšují na plantáže
- Příliv otroků z Afriky od 1650
- v průběhu 17. století a zejména na jeho konci **roste příliv afrických otroků**, kteří zde mají pracovat na plantážích.
- otroctví se objevilo **jako preferovaná forma vykořisťování práce**, i když to vyžadovalo podstatné investice do lidského "zboží".
- **otroctví a práce otroků umožnila rozvoj průmyslu**
- Dříve spotřebovával pouze starý svět, s otroctvím, se průmysl a obchod neuvěřitelně rozrostly, **může spotřebovávat každý - rozvoj kapitalismu** (citace Marxe), otrocká práce rozšířila bavlnu, **a světový obchod, díky světovému obchodu byl možný rozvoj strojového průmyslu** (British West Indies - společnost dovozvů cukru)

Úspěch otroctví v koloniích

- Úspěch otroctví v průkopnických ostrovech jako je Barbados a Martinik označil začátek afrikanizace britského a francouzského Karibiku.
- Od roku 1701 do roku 1810 Barbados, pouhých 166 čtverečních mil velký, obdržel **252 500** afrických otroků
- Jamajka, která byla v roce 1655 napadena Brity, následovala stejný vzor "ekonomického rozvoje"; ve stejných 109 letech obdržela **662 400** otroků.
- **18. století - největší rozkvět otroctví** na francouzských cukrových plantážích v Karibiku
- otroctví v Karibiku od 1650-1850, osvobození otroků 1838 pro Angličany, 1848 pro Francouze (v roce 1848 bylo v ČR např. zrušeno poddanství)
- V roce 1876 skončilo otroctví v Portoriku a v roce 1884 na Kubě. **Od té doby byla karibská práce (s málo výjimkami) zcela "svobodná".**(V roce 1884 v ČR pro představu - vznik odborového hnutí)
- Jakmile byli otroci osvobozeni na jedné straně konkurence ze strany dovezených námezdních pracovníků donutila **osvobozené lidi pracovat tvrději a za méně peněz**; na druhé straně, jelikož přístup k nevyužívané půdě a jiným místním zdrojům byl zablokován, byli osvobození lidé připraveni o možnost rozvíjet alternativní zdroje obživy. **Plantážníci vytvořili obdobný systém jen- nahradili disciplínu otroctví disciplínou hladu.**

5, Jak souvisí kapitalismus s otroctvím?
Vycházejte z Mintze

Lze práci na plantážích považovat za kapitalistickou produkci?

- 1650 - cukrové plantáže začínají, zároveň kapitalismus se plně rozjíždí
- většina studentů*ek kapitalismu věří, že se kapitalismus vyvinul jako vládnoucí forma ekonomiky v 18. století v Evropě
- -> Ale jeho vzestup obsahuje zničení předchozích forem jako je evropský feudalismus a **vznik světového obchodu**. Což zahrnovalo i vytvoření kolonií a rozvoj nových forem produkce založených na otroctví v “novém světě”
- **využívání importovaných otroků – přispívá k ekonomickému růstu v Evropě**
- plantáže jako zdroj evropského bohatství ještě před kapitalismem, ale byl to velký krok ke kapitalismu, **vlastníci plantáží měli peníze půjčené v evropských bankách - výhodný business pro banky**, půjčovaly jim s vysokými úroky, investovali do nich angličtí kapitalisté, více výnosné než investovat do něčeho v Evropě
- kolonialismus výhodný hlavně pro vlastníky kapitálu, ne pro celou zemi, pro “shopkeepers” - cukr byl jednou z jejich oblíbených zbraní - neprofitovali z toho všichni, jen businessmeni zastoupeni i v britské vládě, naopak obyč. občané tím spíše trpěli

Kolonialismus, otroctví a kapitalismus

- **Analogie s kapitalismem „produkují produkty které nevlastní a nekonzumují“, avšak kapitalismus je založen na free labor**
- srovnání dělníků v Evropě vs. otroků - Stejně jako proletáři jsou otroci odděleni od prostředků výroby (nářadí, půda atd.). Ale proletáři mohou vyvíjet určitý vliv na to, kde pracují, kolik pracují, pro koho pracují a co dělají se svými platy. Za určitých podmínek mohou dokonce mít velký vliv. Samozřejmě, i otroci mohou mít určitou volnost manévrování.
- **SROVNÁNÍ DĚLNÍKŮ V KAPITALISMU A OTROKŮ** - nevlastní nic, naopak oni byli koupeni, jsou bez majetku (kontrast s feudalismem) jsou prodáváni a obchodováni, tyto dvě velké skupiny pracovníků sice byly vykořisťovány k práci jiným způsobem, ale společně ztělesňovaly období tohoto vykořisťování. **Polovina 17.stol. až polovina 19.stol. Jejich funkce se překrývaly a dokonce na sobě byly vzájemné závislé**
- -> jejich spojení skrze produkci ale i spotřebu, ani jedna skupina neměla nic, než jejich práci. Obě produkovaly, obě konzumovaly pouze malý objem toho, co produkovaly. Obě byly zbaveny svých nástrojů —
- dle některých tvoří stejnou skupinu která se liší pouze v tom, jak byly začleněny do celosvětového systému práce, který pro ně vytvořili jiní
- **Marx - plantáže a ekonomické aktivity na nich byly odlišné od evropské kapitalistické produkce, ale nazval je také kapitalisty**

Jak souvisí kolonialismus s Izraelsko-palestinským konfliktem a konfliktem mezi Izraelem a Hamásem?

Balfourova deklarace 1917

Ministerstvo zahraničí, 2. listopadu 1917

Milý lorde Rotschilde,

S velkým uspokojením Vám jménem vlády Jeho Veličenstva doručuji následující prohlášení sympatií s židovskými národními snahami, které byly kabinetem projednány a byl s nimi vysloven souhlas.

Vláda Jeho Veličenstva je příznivě nakloněna zřízení národní domoviny v Palestině pro židovský lid a vynaloží veškeré úsilí, aby dosažení tohoto cíle usnadnila, přičemž je zcela zřejmé, že nebude učiněno nic, co by mohlo poškodit občanská a náboženská práva nežidovských společenství žijících v Palestině nebo práva a politické postavení Židů v nějaké jiné zemi.

Prosím Vás, seznajte s tímto prohlášením židovskou federaci.

(podepsán) James Balfour

Video youtube.com – TRT World – Britain's role in the occupation of Palestine

Proč americké studentstvo strhává v kampusech sochy Kryštofa Columba? Jaké jsou jejich motivace? Proč bychom je měli* oslavovat?

- <https://www.youtube.com/watch?v=OSBoh8sOKSM>
- <https://www.youtube.com/watch?v=NeO8zfYr8w>
- Why the US celebrates Columbus Day
- <https://www.youtube.com/watch?v=fNqOGhDMm8k>
- Christopher Columbus: What Really Happened (10 Year Anniversary)
- https://www.youtube.com/watch?v=hOuW_8_UES8

6, Je česká antropologie dekolonizovaná, proč ano, proč ne? Vycházejte z textu od Hrešánové.

- Česko jako země bez koloniální minulosti
- kolonialismus bez kolonií - češi zdánlivě nejsou zodpovědní za hrůzy evropského kolonialismu, češi se rámují jako oběti nacistického a sovětského režimu, Hrešanová ale píše, že češi benefitovali z atlantického obchodu s otroky a s osadnického kolonialismu 16.stol.- nazývá to tkoloniální amnézií nebo exceptionalismem
- česko bylo součástí globálního koloniálního trhu - produkovalo textílie, sklo, a manfakturové zboží
- češi byli také osadníky v nové zemi, okolo 200k čechů emigrovalo do severní ameriky z rakouska- uherska, pak ještě dalších 130k okolo první světové války. získali půdu nebo šli těžít zlato, meziválečné období vzkvétal import průmyslu - škoda, baťa
- pak vývoz zbraní do dekolonizujících se zemí - nepřímá zodpovědnost za koloniální dominanci

Kolonialisté ve vztahu k Romům

- I tak jsme kolonialisty ale bez kolonií -> kolonialismus ve formě internalizovaného kolonialismu vůči Romům a lidem žijícím v subkarpatském regionu
- 1968 - utvrďuje ve narativ koloniální nevinosti - československo okupováno ruskem, po pádu režimu snaha o návrat zpět do Evropy, to ale neplatí pro Romy
- 1972 sterilizace Romek až do 1993, romské ženy s postiženími v devadesátkách, poslední případ v r. 2007 - česko se omluvilo, finanční kompenzace ale vyplácí neochotně
- po převratu, romové přišli o práci, bydlení - přesunuti do ghett —- ideální objekty pro antropologický a etnologický výzkum se zaměřením na to, jak se konstruuje etnická identita, ale výzkumy Romy exoticizovaly- nebraly v potaz vliv kolonialismu
- Stereotypní zobrazování Romů ve výzkumech, jejich absence jako autorů, výjimka časopis Romano Džaniben
- 21.století romové hojně zkoumáni, hl. ti v osadách jako exotičtí ti druzí- antropologové s do osad jezdili učit jak dělat výzkum

Dekolonizace v české antropologii

- dekolonizace relevantní i pro Česko - pomůže nám pochopit přerývající přemýšlení z dob studené války v české akademii
- Podle Mignola a Walshe (2018, s. 17) se dekolonialita skládá z "uznání a odstranění hierarchických struktur rasy, genderu, heteropatriarchátu a třídy, které stále ovládají život, znalosti, duchovnost a myšlenkové struktury, jež jsou zřetelně provázané a konstitutivní pro globální kapitalismus a západní modernitu.,,
- "chybějící dekoloniální diskurz"- v české antropologii, v českých časopisech, v muzeích, v afrických studiích, Náprstkovo muzeum se také snaží o dekolonizaci nových expozic
- nejaktivnější jsou studentky umění - dekolonizační manifest - další studentstvo historie, afrických studií... speciální číslo na dekolonizaci historie v časopisu Obscura, učitelstvo se ale nezapojuje, ignoruje a bojkotuje
- dekolonizace je viděna jako západní projekt a jako něco, co se Čechů netýká
- dekolonizační perspektiva se uchytila pouze v romani studies
- "výzkum s Romy"- ale výzkumníci nejsou Romové

Sebekolonizace místo dekolonizace

- ‘sebekolonizace místo dekolonizace’ v evropské sociální antropologii - native anthropologists of this region internalize the ongoing colonization imposed on them by their Western colleagues. - obsahuje to častou marginalizaci a stigmatizaci, snaha vymezit se nepůsobit orientálně
- západní vědci vidí českou antropologii jako zastaralou ovlivněnou komunistickým režimem
- snaha o zdůraznění jinakosti když se zaměřují na Romy žijící v chudobě a v extrémních podmínkách
- > exotizace, akademický orientalismus a antropologický eskapismus

Postkolonialismus

- „Postsocialismus a postkolonialismus přistupují k minulosti, aby studovali současnost, zatímco dekolonialita přistupuje k současnosti ve světle minulosti, aby si dokázala představit a vytvořit lepší budoucnost pro všechny (srov. Bhambra, 2022, pro podobné výzvy k kritické reflexi koloniální minulosti evropských společností s cílem vytvořit svět, ve kterém by mohli všichni žít dobře).“

Zdroje

- <https://www.moderni-dejiny.cz/clanek/balfourova-deklarace-2-11-1917/>
- Povinná literatura z kurzu